

Robert Ford a Matthew Goodwin, **Revolt on the Right: Explaining Support for the Radical Right in Britain**. Abingdon: Routledge, 2014, 318 s. ISBN 978-0-415-69051-5

Strana nezávislosti Spojeného království (*United Kingdom Independence Party*, UKIP) je za posledních dvacet let nejvýznamnějším nováčkem na britské politické scéně. V čele s Nigelem Farageem si UKIP postupně získala značnou pozornost politiků, akademiků, médií i voličů a za relativně krátké období se z ní stala etablovaná politická strana, jak ostatně ukázalo hlasování o brexitu v červnu 2016. Kniha Roberta Forda a Matthewa Goodwina s názvem *Revolt on the Right* je prvním titulem, který se vývojem Strany nezávislosti Spojeného království uceleně zabývá.

Robert Ford působí jako profesor na University of Manchester. Jeho výzkumná činnost zahrnuje především rasovou problematiku, průzkumy veřejného mínění, britskou stranickou politiku a otázku voleb. Společně s Matthewem Goodwinem zkoumá od roku 2011 trendy podpory krajní pravice ve Velké Británii. Goodwin, který je od roku 2015 profesorem politologie a mezinárodních vztahů na University of Kent, se v poslední době zaměřuje především na euroskepticismus a britské referendum o setrvání v Evropské unii.

V recenzované publikaci zkoumají Ford a Goodwin na základě detailní analýzy statistických dat, průzkumů veřejného mínění a rozhovorů s čelními představiteli UKIP postupnou transformaci této původně minoritní zájmové skupiny v plnohodnotnou politickou stranu s celonárodním dosahem. Pomocí důkladného sběru dat zjišťují, proč a jakým způsobem se zvyšuje podpora radikálně pravicové ideologie ve Velké Británii. Konkrétně se Ford a Goodwin snaží nalézt odpovědi na následující otázky: Odkud se tato politická revolta vzala? Kdo stranu UKIP podporuje a proč? Čím si UKIP získává voliče? Kam až tato revolta proti hlavním politickým stranám v Británii může dojít? *Revolt on the Right* tedy nabízí komplexní analýzu dynamiky rostoucí podpory radikální pravice ve Velké Británii.

Zodpovězením uvedených otázek se autoři knihy zároveň snaží vyvrátit mnoho přesvědčení pevně zakořeněných přinejmenším do června 2016. Zejména to, že většinu voličů UKIP tvoří zklamaní příznivci konzervativců a že strana sice může dosáhnout úspěchu ve volbách do Evropského parlamentu, ale že už nedokáže dlouhodobě ovlivňovat politické dění na britských ostrovech. Strana UKIP přitom dosahovala ve volbách pravidelně od roku 2009 dvouciferných hodnot, čímž předstihla například Liberálně demokratickou stranu.

Kniha je tvořena sedmi kapitolami. První dvě kapitoly jsou uspořádány chronologicky, další kapitoly jsou koncipovány převážně tematicky – věnují se jednotlivým faktorům, které stojí za vzestupem strany UKIP. V příloze knihy jsou pak uvedeny data a metody, jež Ford a Goodwin v jednotlivých kapitolách používali k analýze voličské základny UKIP.

První dvě kapitoly chronologicky popisují cestu UKIP za úspěchem, a to od založení strany v prosinci 1993 do konce roku 2013. Autoři se opírají o řadu akademických studií a rozhovorů s klíčovými představiteli strany UKIP včetně zakladatele Alana Skeda a lídra v letech 2010 až 2016 Nigela Farage. Rovněž se věnují konkurenčnímu boji UKIP s dalšími euroskeptickými politickými uskupeními, z nichž především *Referendum Party*, která v polovině devadesátých let disponovala mnohonásobně vyššími finančními prostředky, představovala pro budoucnost strany nezávislosti největší hrozbu.

Další kapitoly nabízejí komplexní interpretaci širších sociálních a politických trendů, které v konečném důsledku vytvořily živnou půdou pro možnost dalšího rozvoje UKIP. Autoři se věnují socioekonomickým a politickým změnám ve Velké Británii a úpadku „bělošské“ dělnické třídy. Rovněž detailně mapují motivaci potenciálních voličů k volbě strany nezávislosti. Šestá a sedmá kapitola se zabývají poměrně složitým britským volebním systémem a analyzují způsob, jak může strana UKIP překonat spleť systémů relativní většiny, tzv. *first-past-the-post voting system* (FPTP). V této souvislosti mapují Ford a Goodwin snahy UKIP zaměřovat se výhradně na volební obvody, jejichž obyvatelé splňují obecné charakteristiky potenciálních voličů této strany a v nichž má tedy UKIP relativně nejvyšší pravděpodobnost úspěchu. Poslední kapitola se zároveň věnuje jak paradoxům strany nezávislosti, tak jejímu potenciálu, a to zvláště ve srovnání s hlavními politickými stranami ve Velké Británii.

Autoři knihy dochází k závěru, že většinu voličů UKIP tvoří tzv. *left-behind group*. Jde o skupinu starších bělochů (převážně mužů), příslušníků nekalifikované dělnické třídy s nízkými příjmy a nedostatkem dovedností, kterými je třeba disponovat v moderní post-industriální ekonomice. Jelikož se strana UKIP cíleně zaměřuje na tuto opomíjenou část společnosti, snaží se prosadit v místních samosprávách právě těch lokalit, ve kterých má tato skupina obyvatel největší zastoupení. Stoupenci strany se přitom dělí na tzv. skalní příznivce a strategické příznivce.¹

Do prvně jmenované skupiny náleží především voliči z dělnické třídy pocházející z tradičního labouristického prostředí. Celkově se jeví jako nepřátelštější vůči imigraci, evropské integraci a konzervativní straně. Mezi strategické přívržence naopak patří relativně movití příslušníci střední třídy, kteří jsou též mladší. V naprosté většině se jedná o přívržence konzervativců, kteří volí UKIP jen při volbách do Evropského parlamentu, aby tak vyjádřili nesouhlas se směřováním „své“ strany.

Nedostatek pozornosti, kterou dříve vědecká obec straně věnovala, přispěl k tomu, že se o charakteristických rysech UKIP vytvořily mylné představy. Domnívám se, že Ford a Goodwin předložili ve své knize dostatek důkazů, které řadu takovýchto představ vyvracejí. Jedná se především o komplexní analýzu voličů strany. Autoři došli k závěru, že voliči UKIP vykazují diametrálně odlišné rysy od voličů ostatních britských „mainstreamových“ politických stran, a zároveň dokázali, že stranu netvoří pouze nespokojení příznivci konzervativců. Matthew Goodwin přitom pokračuje v mapování strany UKIP i po roce 2013, výsledkem čehož je kniha *Ukip: Inside the Campaign to Redraw the Map of British Politics*, kterou vydal společně s Caitlin Milazzovou v roce 2015.²

¹ Více viz Robert Ford, Matthew Goodwin a David Cutts, „Strategic Eurosceptics and Polite Xenophobes: Support for the United Kingdom Independence Party (UKIP) in the 2009 European Parliament Elections“, *European Journal of Political Research* 51, č. 2 (březen 2012): 204–34, zde 204, doi: 10.1111/j.1475-6765.2011.01994.x.

² Matthew Goodwin a Caitlin Milazzo, *UKIP: Inside the Campaign to Redraw the Map of British Politics* (Oxford: Oxford University Press, 2015).

Slabinou recenzované knihy je fakt, že takřka nereflexuje literaturu zabývající se radikální pravíci v Evropě. Autoři se těmto souvislostem věnují velmi málo a připravují se tak o možnost využití existujícího teoretického rámce, který se snaží obecněji vysvětlit příčiny podpory krajně pravicových stran v Evropě. Závěry *Revolt on the Right* by tedy dle mého názoru měly být prezentovány v kontextu výzkumů o dalších etablovaných radikálně pravicových stranách, především v západní Evropě. Podpora krajně pravicových motivů je tak dle názoru Forda a Goodwina spíše důsledkem širších společenských změn, na které tradiční elity nebyly schopné zareagovat.

Zatímco Ford a Goodwin zdařile interpretovali, jak se strana úspěšně rozvíjela, jako méně přesvědčivé se jeví pasáže, v nichž autoři vysvětlují, proč se tak dělo. Mezi hlavní příčiny řadí přesvědčení „left-behind group“, že politika New Labour zradila své tradiční podporovatele, neboť nezrušila protidoborovou legislativu, a naopak povzbudila neregulovanou imigraci (s. 136–37). Na druhou stranu témata jako pokles volební účasti dělnické třídy či členství v odborovém svazu jsou zakomponována do charakteristiky „left-behind group“, aniž by byla vnímána jako další možné příčiny předešlého jevu. Pojem *left-behind* je taktéž poměrně pejorativní a může být chápán jako zavádějící. Za prvé proto, že zahrnuje převážně jednotlivce, kteří již nedisponují schopnostmi, jež jsou potřebné pro postindustriální ekonomii (s. 176). Přitom se domnívám, že velkou roli z tohoto pohledu hrají taktéž náklady na pracovní sílu, nikoliv jen schopnosti a jejich případný nedostatek. Za druhé lze z historického kontextu doložit, že mezi podporovatele krajní pravice patřili v minulosti i ti, kteří měli relevantní dovednosti a vzdělání. Například ve třicátých letech 20. století během ekonomické krize podporovala krajní pravici v Británii paradoxně především mladá a nezaměstnaná střední vrstva³ – dle Forda a Goodwina kategorie společnosti, jež by měly být vůči vlivu UKIP imunní.

Naopak kladně musí být hodnoceno bohaté množství analytických dat a průzkumů veřejného mínění. Čtvrtá a pátá kapitola například nabízejí přehled sociologických charakteristik a subjektivních zvláštností příznivců strany UKIP prostřednictvím monitorování dat *Continuing Monitoring Survey* (CMS), který má na starost organizace *The British Election Study* (BES). Kupříkladu studie *British Election Study Continuous Monitoring Survey* (BES-CMS) představila odpovědi zhruba tisíce britských občanů za každý měsíc v období let 2004 až 2013 (s. 291). Obohacující jsou též barvitě vylíčené historicky ze zákulisí jednání či stranických sjezdů i dobové výpovědi hlavních představitelů strany UKIP. Velmi sugestivně jsou kupříkladu zmapovány okolnosti kolem schůzky čelních představitelů UKIP v roce 2008, na níž byly striktně odmítnuty požadavky části straníků uzavřít kontroverzní smlouvu s extremistickou Britskou národní stranou (*British National Party*, BNP).

„Nebritský“ čtenář může na druhou stranu považovat za irrelevantní mnoho případových studií z míst, která jsou na britské politické scéně, co se velikosti týče, poměrně bezvýznamná. Ford a Goodwin zdůvodňují výběr těchto míst tím, že na nich lze nejlépe

³ Robert Skidelsky, *Oswald Mosley* (London: Macmillan, 1975), 237.

aplikovat závěry výzkumu, který mapuje charakteristické rysy voličů strany UKIP, a že se zároveň jedná o místa, kde se nachází velké množství potenciálních voličů. Historické souvislosti a britský politický vývoj jsou v celkovém kontextu nastíněny pouze okrajově a autoři očekávají předešlou znalost dané problematiky. Kniha je tedy vzhledem k velkému množství britských politických reálií určena převážně britské akademické obci a čtenářům, kteří se v britské politice již dostatečně orientují.

Václav Slabyhoudek

doi: 10.14712/23363231.2017.9